

Література

1. Солтисік О. Щодо системного моделювання регіональної економіки з позиції сталого розвитку//Економіст, 2004. — Ст. 10. — С. 47—49.

2. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Учебник / Под. ред. проф. Л. Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). — Сумы: НТД «Универсальная книга», 2007. — 1120 с.

3. Миркин Б. М., Наумова Л. Г. Устойчивое развитие вводный курс. Учеб.пособие. — М.: Университетская книга, 2006. — 312с.

Стаття подана до редакції 14.10.2011

УДК 330. 101

М. В. Масаев, канд. иностр. наук,
доц. зам. зав. кафедрой гуманитарных
и правовых дисциплин,
Институт стран Востока и Африки
Международного Славянского Университета

О НЕКОТОРЫХ ЗЛОБОДНЕВНЫХ ПРОБЛЕМАХ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

АНОТАЦІЯ. У статті поставлені деякі так звані злободенні проблеми регіональної економіки. Підкреслюється, що виділення кола злободенних проблем регіональної економіки, їхній аналіз та узагальнення з можливістю в перспективі вирішення більш конкретних завдань теоретичного та практичного характеру допоможе більш ефективно та менш болюче вирішити поточні задачі економічного розвитку країни в цілому та її регіонів зокрема.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: регіональна економіка, злободенні проблеми, регіональне управління, концептуальні підходи до регіонального розвитку країни.

АННОТАЦИЯ. В статье поставлены некоторые так называемые злободневные проблемы региональной экономики. Подчеркивается, что выделение круга злободневных проблем региональной экономики, их анализ и обобщение с возможностью в перспективе решения более конкретных задач теоретического и практического характера поможет более эффективно и менее болезненно решать текущие задачи экономического развития страны в целом и её регионов в частности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: региональная экономика, злободневные проблемы, региональное управление, концептуальные подходы к региональному развитию страны.

ANNOTATION. In the article some so-called actual burning problems of the regional economy are raised. It's emphasized that the apportionment of the actual burning problems of the regional economy, their analysis and generalization with the possibility in future of the decision of more concrete tasks of theoretical and practical character will help to decide more effective and less painfully current problems of the economical development of country as a whole and of its regions in particular.

KEY WORDS: regional economy, actual problems, regional governance, conceptual approaches to the regional development of the country.

Постановка проблемы. О вопросах региональной экономики написано огромное количество работ. Однако недостатки практического применения рекомендаций ученых заставляют вновь обратиться к данной проблеме под углом зрения именно злободневных проблем заявленной проблематики и более четкого их выделения. Поэтому **актуальность** поставленного вопроса, а в контексте его рассмотрения в свете концепции парадигмальных образов и символов эпох, цивилизаций и народов [9] — и символический характер — не должна вызывать сомнения.

Цель работы — выделение круга злободневных проблем, их анализ и обобщение с возможностью в перспективе решения более конкретных задач теоретического и практического характера, а именно — например, совершенствование механизмов государственного управления инвестиционной деятельностью в регионах, совершенствование механизмов управления эффективным развитием региональных АПК, концептуальных подходов к региональному развитию страны в целом и т. п.

Новизна данной работы в том, что привлечены и обобщены новые работы по проблеме и в самой постановке вопроса. В данном исследовании использованы работы таких авторов, как С. Й. Верба, И. А. Демченко, В. Е. Реутов и др.

Теперь обратимся непосредственно к раскрытию проблем, поставленных в работе.

Так, С. Й. Верба в контексте вопроса совершенствования механизмов государственного управления инвестиционной деятельностью в регионе, полагает, что на динамику инвестирования «здатне позитивно вплинути ефективно державне управління, пріоритетним напрямком якого в ринкових умовах виступає формування та реалізація регіональної інвестиційної політики» [1, с. 11]. Как следствие — необходимость поиска принципиально новых основ государственного управления инвестиционной деятельностью в регионе [2].

Весьма важным моментом, как полагает С. Й. Верба, является объединение организационного и информационно-аналитического обеспечения механизма управления, что даёт возможность повысить инвестиционный имидж региона путём освещения вопросов инвестиционных достижений, рекламирования предприятий, которые требуют инвестиций, проведения конференций, семинаров, форумов, круглых столов, личных встреч инвесторов, выставок, ярмарок [1, с. 12].

Кроме того, должны приниматься в расчёт также следующие моменты:

— разработка нормативно-правовой базы регулирования инвестиционной деятельности;

— перемена структуры источников инвестиционных издержек; при этом основные меры регулирования инвестиционной деятельностью должны быть направлены на снижение доли бюджетных ассигнований и увеличение доли собственных средств предприятий и частных инвестиций;

— учёт прав субъектов инвестиционной деятельности в практике региональной инвестиционной деятельности;

— формирование эффективной системы функционирования инвестиционных институтов [3]; при этом созданные агентства регионального развития должны обрабатывать и делать выводы по внедрению региональных инвестиционных и инновационных проектов, обеспечивать мониторинг, финансовый контроль и аудит при их осуществлении.

«В сучасних умовах пріоритетами регіонального державного управління інвестиційною діяльністю мають стати: створення умов для модернізації існуючих виробництв регіону; впровадження механізмів фінансування енерго- та ресурсозберігаючих інвестиційних проектів у промисловому комплексі; сприяння інтеграції банківського і промислового капіталу шляхом створення інститутів спільного інвестування, що дозволить розширити можливості підприємств щодо оновлення технологічної бази промисловості регіону; сприяння припливу іноземних інвестицій у високотехнологічний сектор промисловості; створення промислових парків, що поєднують інформаційно-аналітичну, виробничу та інвестиційну діяльність, сприяють виробництву високоякісної продукції, розбудова інноваційної інфраструктури та залучення цільових інвестицій» [1, с. 14].

Следующей злободневной проблемой можно считать совершенствование механизма управления эффективным развитием регионального АПК [4].

По мнению И. А. Демченко, основным звеном в системе управления развитием сельскохозяйственных предприятий регионального агропромышленного комплекса должно стать совершенствование организационного механизма повышения эффективности функционирования аграрных предприятий, что позволит создать необходимые условия для устойчивого наращивания производства, повышения конкурентоспособности аграрной продукции и обеспечения высокой прибыльности сельскохозяйственной деятельности [4, с. 15].

В данном случае, подчеркивает И. А. Демченко, для «реализации концепции развития предприятий регионального агрокомплекса необходимы определённые условия: надёжная государственная поддержка агропромышленного комплекса; повышение инвестиционной привлекательности сферы агропромышленного производства и инвестиционного потенциала отдельных сельскохозяйственных предприятий; учёт конкурентоспособности производства и продукции агропромышленного комплекса региона; системная работа по формированию и развитию в сельском хозяйстве региона эффективного собственника; значительное повышение качества производимой в предприятиях регионального АПК сельскохозяйственной продукции, совершенствование технологии производства сельскохозяйственной продукции, требующее изменений в структуре материально-технической базы агропромышленного комплекса, модернизации отраслей хранения, переработки, транспортировки и реализации конечной продукции; улучшение социальных условий сельскохозяйственного труда и жизни сельских жителей [4, с. 15—16].

Следующий момент — повышение эффективности функционирования сельскохозяйственных предприятий; при этом, подчеркивает И. А. Демченко, основными направлениями повышения эффективности функционирования сельскохозяйственных предприятий регионального агрокомплекса является совершенствование производственной структуры технологии агропромышленного производства, а также организация гарантированного сбыта продукции и снабжения предприятий, совершенствование их организационно-экономического механизма [4, с. 16].

Таким образом, как полагает И. А. Демченко, для совершенствования организационно-экономического механизма региональных сельскохозяйственных предприятий необходимо решение следующих задач: внедрение эффективных форм

управления; совершенствование системы материального стимулирования работников по итогам производственной деятельности. Осуществление практических задач в рамках названных направлений должно обеспечить стабилизацию и рост урожайности сельскохозяйственных культур и продуктивности животных, снижение себестоимости продукции, увеличение прибыли предприятий, повышение уровня конкурентоспособности продукции и производства. Реализация данной системы развития и повышения эффективности сельскохозяйственных предприятий направлено на повышение эффективности регионального АПК и обеспечение продовольственной безопасности региона [4, с. 16—17].

Следующий комплекс проблем — так называемые концептуальные подходы к региональному развитию страны и управление им.

В данном контексте автор работы по подобной проблематике В. Е Реутов подчеркивает: «Діагностика соціально-економічного стану та положення регіонально-просторових утворень України, дозволила виявити ряд структурних зрушень у регіональних господарських комплексах, визначити суттєві диспропорції та розбіжності, зокрема за основними макроекономічними показниками: ВРП на душу населення, інвестиції в основний капітал, дохід на душу населення та ін.» [5, с. 29]. При этом «...значні диспропорції у економічному розвитку регіонів породжують розбіжності соціального характеру. Так, індустріально-передові регіони України за основними показниками промислового виробництва та відповідно формування доходної частини значно випереджують аграрно-орієнтовані території та залишають позаду економічно нерозвинені регіони. Щодо соціально-демографічних та екологічних аспектів регіонального розвитку — просліджується прямо протилежна та вже усталена тенденція на протязі аналізованого періоду.

Урахування цих територіальних диспропорцій у розвитку регіонів приводить до становлення закономірності нового характеру, що властива не тільки для України: *закономірності прямо протилежні залежності економічного і соціально-демографічного розвитку*. Проте. Якщо у розвинених європейських державах така закономірність у першу чергу обумовлена рівнем людського розвитку, якості та комфортності життя, то в Україні — пов'язана також і з релігійними вподобаннями та орієнтирами, що є предметом інших більш глибоких регіональних досліджень та дискусій.

Все це вимагає побудови певного нового розуміння проблеми регіонального розвитку та територіальних диспропорцій та вироблення на цій основі сучасної парадигми розвитку ефективної регіональної економіки України та її збалансованого розвитку. При цьому збалансований розвиток регіонально-просторових утворень, з нашої точки зору, *можливий* при поступовому подоланні, у разі необхідності, виявлених суперечностей та диспропорцій економічного та соціального характеру, що приведе до переходу до управління регіональним розвитком з урахуванням принципів сталого розвитку» [5, с. 29—30].

«Перехід до інноваційно керованої регіональної економіки, перш за все, зумовлений значним розвитком освіти, науки і, як результат, винахідництва. На цьому етапі формування нових конкурентних переваг можливе лише на основі стримкого провадження отриманих піонерських результатів розробок у сфері техніки, технологій, а також у сфері управління виробничим процесом. Одним з головних завдань органів місцевого самоврядування є забезпечення потужної фінансової підтримки та створення сприятливих умов господарювання для розвитку так званих інноваційних осередків — центрів розробки та апробації винаходів прикладного характеру, направлених на підвищення рівня ефективності виробництва та продуктивності праці на підприємствах пріоритетних для розвитку сфер регіональної економіки. Тому саме наявність та плідне функціонування науководослідних центрів та інститутів є першочерговим фактором для досягнення певного рівня інноваційної конкурентоспроможності регіону на перших порах.

В умовах переходу до знаннєвої регіональної економіки роль висококваліфікованих управлінських кадрів зростає і набуває особливого значення. Так, ефективність господарських процесів, що відбуваються в рамках регіональної економічної системи та досягнення нового трансформаційного рівня регіональної конкурентоспроможності більшою мірою залежать не тільки від упровадження інновацій у технологічних процесах виробництва матеріальних благ та нематеріальну сферу економіки, а також від правильного підбору та розстановки кадрів адміністративно-управлінського персоналу, де кожен суб'єкт володіє певних набором конкурентних переваг, притаманних лише йому.

Виробнича інтелектуалізація характеризується антивитратною спрямованістю на основі зменшення затрат праці та часу на виготовлення одиниці продукції за рахунок підвищення продуктивності праці. За таких умов здійснення інтелектуальних інвестицій є

вкрай важливим, оскільки, вкладаючи кошти в підвищення кваліфікаційно-професійного рівня працівників, підприємства працюють на перспективу — формують нереалізовані конкурентні можливості на основі нових знань.

Суспільна інтелектуалізація відображається у змінах системи культурних та духовних цінностей, що впливають на загальне культурно-соціальне довілля. Саме духовні цінності націй та народів вступатимуть в конкурентне суперництво наряду з конкуренцією на основі новацій, але й в найближчій перспективі спроможні забезпечити досягнення конкурентного успіху азійськими країнами, зокрема Китаєм та Індією» [5, с. 32].

В даному випадку В. Е. Реутов не випадково говорить про те, що саме **духовні цінності** (виділено нами — *М. М.*) націй і народів будуть вступати в конкурентне суперництво. В частині, М. В. Масаєв в тезисах докладов міжнародної науково-практичної конференції «Маркетингове формування в Україні», що відбулася в Києві 20—21 жовтня 2011 р., також акцентує, наприклад, увагу на ролі саме духовного фактора в підготовці і діяльності маркетолога [6, с. 14], що розповсюджується, природно, і на всіх економістів в цілому. При цьому М. В. Масаєв підкреслює, що роль духовного фактора в підготовці і діяльності маркетолога велика настільки, що його вплив може перевернути або змінити знак дії всіх факторів матеріальних. Духовний фактор в підготовці і діяльності маркетолога формується спеціальними систематичними педагогічними впливами, включаючи як навчальні, так і виховні впливи. Мета такої педагогіки — створити маркетолога для виробничої економіки, «економіки розвитку», забезпечуючої стійкий ріст виробництва, збільшення кількості робочих місць, раціональне використання природних ресурсів. Без такої педагогіки духовна складова в діяльності маркетолога не сформується і він як спеціаліст може бути востребований тільки в економіці компрадорської, «трофейної», що веде до деіндустріалізації, падіння рівня благополуччя суспільства, скороченню тривалості життя, виснаженню природних ресурсів і погіршенню стану навколишньої природної середовища [6, с. 14].

Таким чином, без педагогіки формування духовної складової діяльності маркетолога не можна отримати маркетолога для «економіки розвитку», економіки виробничої, економіки, що базується на гармонії форм капіталу, узгодженої їх роботи за рахунок синергії. Без педагогіки формування духовної

составляющей мы получим маркетолога для растущей, к сожалению, экономики компрадорской, «экономики трофейной», экономики деструктивной [7, с. 62], экономики, развивающейся в условиях «ускорения, по выражению В. В. Буряка, денационализации экономики» [8, с. 9].

В анализе соотношения духовного фактора и фактора материального в предпринимательской деятельности мы можем увидеть не только относительную самостоятельность первого, но и зачастую его доминирование, доходящее до того, что он может и переречь действие фактора материального и поменять знак его действия на противоположный.

Именно в связи с духовным фактором и его ведущей нравственной составляющей связан вопрос об ответственности маркетинга и бизнеса в целом за состояние экономики и общества в целом, за выбор экономической стратегии в пользу «экономики развития», производящей экономики или в пользу «трофейной (деструктивной) экономики», «экономики компрадорской» [7, с. 58].

Таким образом, выделение круга злободневных проблем региональной экономики, их анализ и обобщение с возможностью в перспективе решения более конкретных задач теоретического и практического характера, а именно — например, совершенствование механизмов государственного управления инвестиционной деятельностью в регионах, совершенствование механизмов управления эффективным развитием региональных АПК, концептуальных подходов к региональному развитию страны в целом и т. п. — поможет, будем надеяться, более эффективно и менее болезненно решать текущие задачи экономического развития страны в целом и её регионов в частности.

Литература

1. *Верба С. Й.* Удосконалення механізмів державного управління інвестиційною діяльністю в регіоні / С. Й. Верба // Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання / Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції (11—12 березня 2011 року). Сімферополь. — Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2011. — 417 с. — С. 11—14.

2. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / за ред. В. Є. Воротина, Я. А. Жаліла. — К.: НІСД, 2010. — 288 с.

3. *Бутник О. О.* Специфіка державного управління інвестиційною діяльністю в регіоні / О. О. Бутник // Науковий вісник Академії муніципального управління. Збірник наукових праць. Серія «Управління». — Випуск 4/2010. — С. 380—385.

4. Демченко І. А. Совершенствование механизма управления эффективным развитием регионального АПК / И. А. Демченко // Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання / Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції (11—12 березня 2011 року). Сімферополь. — Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2011. — 417 с. — С. 15—17.

5. Реутов В. Є. Концептуальні підходи до регіонального розвитку України та управління ним / В. Є. Реутов // Там само. — С. 29—35.

6. Масаев М. В. Роль духовного фактора в подготовке и деятельности маркетолога / М. В. Масаев // Формування ринкової економіки: тези Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетингова освіта в Україні» (20—21 жовтня 2011 р., м. Київ). — Спецвипуск. Маркетингова освіта в Україні. — К.: КНЕУ, 2011. — 83, [5] с. — С. 14.

7. Масаев М. В. Роль духовного фактора в подготовке и деятельности маркетолога / М. В. Масаев // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. — Спеціальний випуск. Маркетингова освіта в Україні. — К.: КНЕУ, 2011. — 706 [6] с. — С. 53—62.

8. Буряк В. В. Глобализация как объект междисциплинарных исследований / В. В. Буряк // Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. — 2010. — Т. 23 (62). — № 4. — С. 3—10.

9. Масаев М. В. Curriculum vitae парадигмальных образов и символов эпох и цивилизаций. Монография / М. В. Масаев. — Сімферополь: ДОЛЯ, 2011. — 512 с.

Стаття подана до редакції 26.10.2011

УДК 338.45 : 332.1

Барановська І. В., канд. екон. наук,
старш. наук. співроб. відділу економічного зростання
та структурних змін в економіці,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУДНОБУДУВАННІ: ДЕРЖАВНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

АНОТАЦІЯ. У статті висвітлено проблеми інноваційної діяльності у суднобудуванні та визначено основні складові механізму її стимулювання, які доцільно запровадити в Україні на державному та регіональному рівнях.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інноваційна активність, регіональна політика, стимулювання інноваційної діяльності, цільові програми, форми стимулювання.